

> Retouradres 19530, 2500 CM Den Haag

Stichting Tijdelijke Natuur
p/a Stichting Landschappen NL
H. Bartelink
Postbus 31
3730 AA DE BILT

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**
Postbus 19530
2500 CM DEN HAAG
www.rvo.nl
T 088-042 42 42
wnb@rvo.nl

Onze referentie
RVO/2018/20

Bijlagen
2

Datum 2-2-2018
Betreft goedkeuringsbesluit Gedragscode Wnb soortbescherming Tijdelijke Natuur

Geachte heer Bartelink,

Hierbij ontvangt u het goedkeuringsbesluit voor de door u opgestelde gedragscode. Dit goedkeuringsbesluit dient als bijlage aan de gedragscode te worden toegevoegd.

Procesverloop

Op 2 juni 2017 heeft u mij, in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna: de wet), de 'gedragscode Tijdelijke Natuur' (hierna: de gedragscode) aangeboden met het verzoek deze goed te keuren. Op 28 juli 2017 heeft u naar aanleiding van overleg met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland een aangepaste versie toegezonden.

De aangepaste gedragscode van 28 juli 2017 heeft samen met het ontwerp van deze beschikking vanaf 30 november 2017 gedurende zes weken ter inzage gelegen. Op het ontwerpbesluit en de gedragscode zijn in het kader van de uniforme voorbereidingsprocedure van de Algemene Wet Bestuursrecht geen zienswijzen ingediend. Er is voor mij derhalve geen aanleiding om goedkeuring aan de gedragscode te onthouden, noch om het definitieve goedkeuringsbesluit op enige wijze aan te passen.

Wettelijk kader

Vrijstelling op basis van een gedragscode

Op grond van artikel 3.31 van de Wet natuurbescherming kan onder andere vrijstelling worden verleend van de in de Wet natuurbescherming genoemde verboden, bedoeld in de artikelen 3.1, 3.5 of 3.10, eerste lid, bij handelingen die zijn beschreven en aantoonbaar worden uitgevoerd conform een door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode en die plaatsvinden in het kader van:

- a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;

- c. een bestendig gebruik, of
- d. een ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
RVO/2018/20

Goedkeuring gedragscode

Een gedragscode wordt conform artikel 3.31, tweede lid, van de wet alleen goedgekeurd als hierin een wijze van uitvoering van werkzaamheden is beschreven, waarmee afdoende gewaarborgd is dat ten aanzien van beschermde soorten:

- a. voldaan wordt aan de genoemde afwijkingsgronden, zoals genoemd in de artikelen 3.3, vierde lid, 3.8, vijfde lid, en 3.10, tweede lid, onder a, e, f of g, van de wet;
- b. geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;
- c. zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen houdt in dat van de in de gedragscode beschreven werkzaamheden geen wezenlijke invloed uitgaat op beschermde soorten en voorafgaand en tijdens de werkzaamheden in redelijkheid alles wordt verricht of gelaten om schade aan beschermde diersoorten te voorkomen.

Afstemming met provincies

Overeenkomstig artikel 3.31, vierde lid, van de wet heb ik overleg gevoerd met vertegenwoordigers van gedeputeerde staten over mijn voornemen tot het in ontwerp goedkeuren van de *'gedragscode Tijdelijke Natuur'*. Daarbij is onder meer aandacht besteed aan:

- Het (vernieuwde) wettelijk kader inzake de mogelijkheid van vrijstelling op basis van een gedragscode;
- De verenigbaarheid van het wettelijk kader met het belang van tijdelijke natuur;
- Een goede omschrijving waar de eindverantwoordelijkheid ligt bij het starten en opruimen van tijdelijke natuur;
- Het in de gedragscode opnemen van soorten genoemd in artikel 3.10 van de wet, zodat niet ook met andere gedragscodes gewerkt hoeft te worden bij het opruimen van tijdelijke natuur;
- De wijze waarop start en einde van tijdelijke natuur gemeld moet worden.

Genoemde afstemming heeft uit oogpunt van efficiëntie plaatsgevonden met alle betrokkenen voorafgaand aan het indienen van de gedragscode voor goedkeuring, opdat gewenste aanpassing van de gedragscode onverwijld in gang kon worden gezet. De genoemde punten zijn naar tevredenheid van de vertegenwoordigers van Gedeputeerde Staten in de gedragscode doorgevoerd. Het Interprovinciaal overleg heeft laten weten in te stemmen met het voorgenomen besluit tot goedkeuring.

Overwegingen

Reikwijdte van de gedragscode

Soorten

In hoofdstuk 2, paragraaf 2.2 van de gedragscode wordt vastgesteld dat alle soorten, zoals bedoeld in de artikelen 3.1, 3.5, eerste lid, en 3.10, eerste lid, van de wet onder de reikwijdte van de gedragscode vallen. De soorten, genoemd in artikel 3.10, eerste lid, van de wet worden meegenomen in deze gedragscode, voor zover ze niet zijn vrijgesteld door de provincie(s).

Werkzaamheden

In bijlage 1 van de gedragscode worden de werkzaamheden genoemd die onder de gedragscode kunnen worden uitgevoerd. Het gaat hierbij om werkzaamheden die worden uitgevoerd om tijdelijke natuur te verwijderen. Dit kunnen onder andere de volgende werkzaamheden zijn:

- grondwerkzaamheden;
- dempen van watergangen en graafwerkzaamheden aan watergangen;
- verwijderen van bomen en struwelen; en
- slopen van gebouwen en kunstwerken.

Bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting gaat het om ingrijpende veranderingen die leiden tot een functieverandering of uiterlijke verandering van het gebied.

De hierboven beschreven werkzaamheden zijn naar mijn oordeel te vatten onder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting zoals genoemd in artikel 3.31, eerste lid, onder d van de wet.

Beoordeling belangen:

De gedragscode wordt aangevraagd voor het belang *Bescherming van flora en fauna*. Verspreid over Nederland liggen vele duizenden hectares grond die zijn bedoeld voor woningbouw, wegen, bedrijventerreinen, ontgrondingen (vaak met eindbestemming natuur), havenuitbreidingen, etc. Van al deze gebieden is de bestemming vastgelegd. In afwachting van de definitieve inrichting worden deze gebieden soms intensief beheerd om de vestiging van beschermde soorten te voorkomen. Voor flora en fauna is het aantrekkelijk als deze gebieden in deze tussentijd ter beschikking zouden worden gesteld aan de natuur.

Stoppen met natuur-werend-beheer levert de kans dat er meer dan 40.000 hectare aan tijdelijke natuur bijkomt. Weliswaar heeft elk tijdelijk natuurterrein een tijdelijk karakter, maar de winst is permanent omdat jonge dieren en zaden zich vanuit een tijdelijk natuurgebied naar de omgeving kunnen verspreiden. Daarmee draagt tijdelijke natuur bij aan de instandhouding van populaties. Tijdelijke Natuur biedt bij uitstek kansen aan pioniersoorten, aangezien zij snel kunnen profiteren van wisselende omstandigheden en minder baat hebben bij (vaak meer stabiele) natuurgebieden. Om ruimte te geven om de kansen te kunnen benutten, stimuleren Rijk en provincies de ontwikkeling van tijdelijke natuur.

Naar mijn oordeel passen de genoemde werkzaamheden binnen de voorwaarden en belangen genoemd in de artikelen 3.3, vierde lid, 3.8, vijfde lid, en 3.10, tweede lid, onder a, e, f of g, van de wet. Voor de activiteiten zoals beschreven in de gedragscode voor de uitvoering van werkzaamheden voor ruimtelijke ontwikkeling of inrichting kan dan ook een vrijstelling gelden van de verboden genoemd in de betreffende artikelen van de wet.

Verantwoordelijkheid

In hoofdstuk 2, paragraaf 2.3, van de gedragscode zijn de verantwoordelijkheden beschreven. In eerste instantie is de eigenaar van het terrein verantwoordelijk voor het naleven van de gedragscode. Deze verantwoordelijkheid kan echter worden overgedragen aan andere partijen.

Calamiteiten

In bijlage 1.5 van de gedragscode is omschreven hoe gehandeld moet worden bij het optreden van calamiteiten.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
RVO/2018/20

Documentatie van de toepassing van de gedragscode

De toepassing van de gedragscode moet goed gedocumenteerd worden. In paragraaf 2.3 van de gedragscode is voorzien in de wijze waarop dit moet gebeuren. De documenten moeten tot twee jaar na afloop van een activiteit worden gearhiveerd.

Inventarisatie

Wijze van inventariseren en deskundigheid

In hoofdstuk 3, paragrafen 3.1, 3.2 en 3.3 van de gedragscode wordt ingegaan op het inventariseren van natuurwaarden. De deskundigheid wordt beschreven in de begrippenlijst in hoofdstuk 4 van de gedragscode. Zowel in de voorbereidingsfase als bij het verwijderen van tijdelijke natuur moet een inventarisatie worden uitgevoerd naar beschermde soorten.

Nulmeting

In de voorbereidende fase (voorafgaand aan de start tijdelijke natuur) wordt een zogenaamde nulmeting uitgevoerd waarbij alle aanwezige beschermde soorten worden geïnventariseerd. Voor beschermde soorten die reeds aanwezig zijn binnen het plangebied geldt de vrijstelling onder de gedragscode niet maar moet een separate ontheffing worden aangevraagd. Dit is opgenomen in de gedragscode in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1.

Lijst met beschermde soorten

De gedragscode is bedoeld voor de Habitatrichtlijnsoorten zoals bedoeld in art. 3.5 en de Vogelrichtlijnsoorten zoals bedoeld in art. 3.1 van de wet. Daarnaast bevat de gedragscode een lijst met relevante soorten zoals bedoeld in artikel 3.10 van de wet. Deze checklist is opgenomen in bijlage 3.

Voorzorgsmaatregelen

Wezenlijk negatieve invloed

Het werken met de gedragscode Tijdelijke Natuur moet zorgen voor een positief effect op natuurwaarden. Wanneer volgens de maatregelen in de gedragscode wordt gewerkt is een wezenlijk negatieve invloed op de staat van instandhouding van beschermde soorten uitgesloten.

Mitigerende maatregelen

In Bijlage 1 van de gedragscode zijn voorzorgsmaatregelen opgenomen om schade aan beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Daarnaast wordt in bijlage 1.5 aandacht besteed aan de vraag wat te doen bij soorten die onverwacht verschijnen.

De voorzorgsmaatregelen in de gedragscode zijn minimumnormen voor zorgvuldig handelen, waar de gebruiker van de gedragscode zich in ieder geval aan moet houden. Waar in de gedragscode staat "zo veel mogelijk", "in redelijkheid" of "in beginsel", beschouw ik de daar beschreven voorzorgsmaatregel als de concreet na te leven gedragsregel.

Meldingsplicht

In hoofdstuk 3 van de gedragscode staat vermeld dat een gebruiker van de gedragscode het gebruik van de gedragscode vóóraf aan Stichting Tijdelijke Natuur meldt. Ook wordt Stichting Tijdelijke Natuur na afloop geïnformeerd over het einde van het gebruik hiervan. Stichting Tijdelijke Natuur meldt op haar beurt vóór aanvang van de werkzaamheden aan het betreffende bevoegd gezag dat de gedragscode gebruikt zal worden. Hierover is het volgende afgesproken:

1. Stichting Tijdelijke Natuur houdt de provincies op de hoogte van nieuwe meldingen en van terreinen die worden opgeruimd.
2. De provincies houden Stichting Tijdelijke Natuur op de hoogte van alle ontheffingsaanvragen Tijdelijke Natuur.
3. Stichting Tijdelijke Natuur houdt een overzicht bij van alle (gedragscode en ontheffing) Tijdelijke Natuurgebieden in Nederland (onderverdeeld per provincie). Dit komt op de nieuwe website van de Stichting Tijdelijke Natuur.
4. Stichting Tijdelijke Natuur en de provincies houden elkaar op de hoogte van relevante ontwikkelingen.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
RVO/2018/20

Ecologisch werkprotocol

Wanneer de tijdelijke natuur op het terrein 'verwijderd' wordt, moet door een ecologisch deskundige een ecologisch werkprotocol worden opgesteld. Dit is beschreven in paragraaf 3.3 van de gedragscode. In dit werkprotocol moeten mitigerende maatregelen voor beschermde soorten worden opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol moet tijdens werkzaamheden op de locatie aanwezig zijn en bekend zijn onder werknemers die betrokken zijn bij de werkzaamheden die worden uitgevoerd. Werkzaamheden moeten volgens dit protocol uitgevoerd worden.

Natuurkalender

In de gedragscode is in bijlage 1.2 een natuurkalender opgenomen. Ik wil benadrukken dat een natuurkalender een hulpmiddel is voor de planning van werkzaamheden om een eventuele verstoring van flora en fauna te minimaliseren. De aangegeven gunstige en ongunstige perioden staan daarom niet vast, maar zijn richtlijnen. Actieve perioden van beschermde soorten kunnen per jaar verschillen. De natuurkalenders kunnen alleen een indicatie geven, daarom dient altijd een deskundige geraadpleegd te worden.

Vogels

Voor vogels moet u rekening houden met het broedseizoen. Ik wijs u erop dat in de wet voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aan de orde is, ongeacht de periode.

Om rekening te kunnen houden met de actuele kwetsbare perioden van de aanwezige soorten, verzoek ik u om een deskundige te betrekken bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden.

Beoordeling

Benutting of economisch gewin

Naar mijn oordeel vindt er bij de werkzaamheden die genoemd worden in de gedragscode geen benutting of economisch gewin plaats ten aanzien van beschermde soorten.

Zorgvuldig handelen

Naar mijn oordeel wordt door het nemen van de in de gedragscode genoemde voorzorgsmaatregelen zorgvuldig gehandeld. Er wordt op passende wijze gewaarborgd dat wezenlijk negatieve invloed op beschermde soorten wordt voorkomen.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
RVO/2018/20

Gunstige staat van instandhouding

In het kader van de goedkeuring van de gedragscode is aan de orde of er zorgvuldig wordt gehandeld en of er geen benutting of economisch gewin plaatsvindt ten aanzien van beschermde soorten.

Bij een correcte naleving van de gedragscode is gewaarborgd dat de betreffende werkzaamheden geen wezenlijke negatieve invloed kunnen hebben op soorten. De gebruiker van de gedragscode maakt namelijk een beoordeling van de mogelijke effecten tijdens het opstellen van een ecologisch werkprotocol.

De maatregelen die zijn opgenomen in de gedragscode voorkomen dat werkzaamheden een wezenlijke negatieve invloed hebben op de staat van instandhouding van beschermde soorten. De gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten wordt daarmee gewaarborgd. In de fase van planning van werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de vraag of er een andere bevredigende oplossing bestaat voor de werkzaamheden. Door in deze fase te werken volgens de gedragscode wordt voorzien in een afweging hierin.

Zorgplicht

Ik wijs u er op dat voor alle soorten de zorgplicht van artikel 1.11 van de wet geldt. De zorgplicht is van toepassing op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht een ontheffing of een vrijstelling op grond van een goedgekeurde gedragscode. De zorgplicht schrijft voor dat u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan dier- en plantensoorten voorkomt en, voor zover dat niet mogelijk is, aangerichte schade herstelt.

Beperkingen van de gedragscode

De vrijstelling op basis van deze goedkeuring geldt uitsluitend voor de werkzaamheden en de soorten waarvoor in de gedragscode voorzorgsmaatregelen zijn opgenomen.

Als u voor het uitvoeren van uw maatregelen beschermde planten en dieren moet verplaatsen is dat toegestaan. U mag deze soorten verplaatsen uit de directe gevarenszone naar een vergelijkbare habitat in de directe omgeving. Voorwaarde is wel dat u de beschermde planten en dieren in één keer verplaatst, zonder onnodig oponthoud.

Vleermuizen, muizen en vogels mogen nadrukkelijk niet gevangen of verplaatst worden. Reden hiervoor is de stressgevoeligheid van deze dieren. Bij het vangen kunnen ze overlijden.

Een goedgekeurde gedragscode op grond van de Wet natuurbescherming treedt niet in de plaats van een passende beoordeling met betrekking tot de instandhouding van habitats.

Duur geldigheid van de gedragscode en evaluatie

De goedkeuring geldt voor een periode van vijf jaar. Op basis van een door Stichting Tijdelijke Natuur uitgevoerde evaluatie van de doeltreffendheid en werkbaarheid van de gedragscode, neem ik een besluit over verlenging van de goedkeuring.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland
Onze referentie
RVO/2018/20

Op grond van artikel 5.4, negende lid, van de Wet natuurbescherming kan ik het goedkeuringsbesluit intrekken indien de instandhouding van de soorten, of de trend in de staat van instandhouding van deze soorten daartoe noodzaakt.

Conclusie

Gezien bovenstaande overwegingen en met inachtneming van de aanvullingen en aanpassingen in dit besluit, ben ik van mening dat de gedragscode een werkwijze voorschrijft die voldoet aan de vereisten in artikel 3.31, tweede lid van de wet.

Derhalve keur ik de *'gedragscode Tijdelijke Natuur'* goed.

Beroepschrift

Binnen zes weken na de dag waarop dit besluit is gepubliceerd kunnen belanghebbenden een beroepschrift indienen bij de sector bestuursrecht van de rechtbank binnen het rechtsgebied waarvan de indiener van het beroepschrift zijn woonplaats in Nederland heeft.

Hoogachtend,

De Minister Van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Namens deze

Drs. M.M. van der Burg
Directeur Kernprocessen EU,
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Bijlagen:

- Voorkomen wezenlijk negatieve invloed.
- Gedragscode Tijdelijke Natuur

BIJLAGE

Voorkomen wezenlijk negatieve invloed

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
RVO/2018/20

Met een gedragscode moet door zorgvuldig handelen een wezenlijk negatieve invloed op beschermde soorten worden voorkomen. Het is de verantwoordelijkheid van de gebruiker van de gedragscode om bij elk project te beoordelen of hiervan sprake is.

Er wordt daarom aangeraden om de effecten van de activiteiten op de betreffende populatie(s) te onderzoeken. Op welk niveau (lokaal, regionaal of landelijk) deze beoordeling plaats dient te vinden, hangt af van de zeldzaamheid van de soort. Zo zal een zeer zeldzame soort op lokaal niveau beoordeeld moeten worden, terwijl de effecten op een zeer algemene soort op landelijk niveau beoordeeld kan worden. Daarnaast is het ook van belang of de populatie een negatief effect zelf kan voorkomen of compenseren. Bijvoorbeeld doordat er voldoende alternatieve leefgebieden zijn waar naar kan worden uitgeweken. Voor soorten die zich minder gemakkelijk over grotere afstanden kunnen verplaatsen, zijn de uitwijkmogelijkheden relatief gering. Bij deze soorten is dan ook eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed, dan bij soorten die zich wel over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Verder is het van belang of een negatief effect van tijdelijke of permanente aard is. Van tijdelijke effecten kan een populatie zich gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat. Ook de eventuele cumulatieve effecten van de werkzaamheden moeten daarom beoordeeld worden.

Of er sprake is van een wezenlijk negatieve invloed vergt een beoordeling van geval tot geval. Omdat een gedragscode juist bedoeld is om gebruikt te kunnen worden in meer gevallen, wordt aangeraden om in de gedragscode aan te geven hoe bij elk individueel project beoordeeld wordt of er sprake is van wezenlijk negatieve invloed op beschermde soorten.

Aangeraden wordt om voorafgaand aan de werkzaamheden voor elk project aan te geven:

- op welk schaalniveau (lokaal, regionaal, nationaal of internationaal) de te beïnvloeden populaties van de te beschermen soorten betrekking hebben;
- of er voor de te beschermen soorten voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar geschikte en bereikbare gebieden, buiten het gebied waar de werkzaamheden plaatsvinden;
- of de activiteit leidt tot een tijdelijk of aanhoudend negatief effect op populaties van de te beschermen soorten;
- wat de 'schade' van de voorgenomen activiteiten is en wat de relatieve bijdrage is vergeleken met vergelijkbare activiteiten in Nederland.

Op grond van deze gegevens kan – door een deskundige – beoordeeld worden of er sprake is van een wezenlijk negatieve invloed op beschermde soorten.